

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 2

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 2. – 828 с.

ISBN 978-617-8263-40-9

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У другому томі збірника відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-40-9 (т. 2)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

ОРЛЕНКО АРТЕМ ІГОРОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри організації судових, правоохоронних органів
та адвокатури*

ПРО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДУ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ПРАВОВІЙ ДОКТРИНІ

Дотримання прав і свобод людини і громадянина є пріоритетом для будь-якої демократичної держави. В сучасних умовах політичного та економічного життя забезпечення законності актів та дій органів публічної влади є необхідною передумовою почуття стабільності у суспільстві. Реалізація цього завдання покладається саме на адміністративні суди, які вирішують спори у сфері публічно-правових відносин за участі суб'єктів владних повноважень. Задля кращого розуміння ролі адміністративних судів в державі, вважаємо за доцільне звернути увагу на визначення поняття «адміністративний суд».

Відповідно до ч. 1 ст. 4 Кодексу адміністративного судочинства, адміністративний суд – це суд, до компетенції якого цим кодексом віднесено розгляд і вирішення адміністративних справ [1]. У свою чергу, Закон України «Про судоустрій і статус суддів» надає визначення поняття «місцевий адміністративний суд» як окружний адміністративний суд, та «апеляційний суд з розгляду адміністративних справ» як апеляційний адміністративний суд, що утворюються у відповідному апеляційному окрузі [2].

Отже, у першому випадку законодавець визначає поняття «адміністративний суд» через категорію «компетенція», роблячи акцент на процесуальному аспекті функціонування цього суду, а в другому випадку – надає перевагу організаційному аспекту функціонування цього суду.

Аналіз юридичної літератури та наукових джерел дозволяє дійти висновку щодо обрання науковцями переважно змішаного підходу для розкриття поняття «адміністративний суд», тобто поєднання як процесуального, так і організаційного аспектів.

Так, у Великій українській енциклопедії під адміністративним судом розуміється спеціальний суд, уповноважений розглядати і вирішувати адміністративно-правові спори [3].

У свою чергу, В. Пчелін звертає увагу на визначення адміністративного суду як: 1) складової судової гілки влади (система організаційно та функціонально самостійних суб'єктів судової влади), яка через корпус професійних суддів, на основі норм Конституції та законів України здійснює правосуддя в справах, пов'язаних із публічно-правовими спорами; 2) орган державної влади, що входить до системи судів загальної юрисдикції з урахуванням принципів спеціалізації, територіальності й інстанційності їх побудови, який в одноособовому або колегіальному складі здійснює правосуддя в публічно-правових спорах, що віднесені до його юрисдикції процесуальним законодавством [4, с. 142].

На думку Ю.Педько, адміністративний суд це організаційно-оформлений інструмент адміністративної юстиції, завдяки якому цей спеціалізований вид правоохоронної діяльності держави інституціоналізується в масштабі функціонування системи судової влади України [5, с. 116].

Погоджуючись у цілому з наведеними визначеннями, вважаємо за можливе запропонувати й власне, а саме: адміністративним суд – це орган судової влади, який відповідно до норм матеріального та процесуального права відправляє правосуддя шляхом розгляду і вирішення спорів у сфері публічно-правових відносин з метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень.

Досліджуючи поняття «адміністративний суд», не можна залишити поза уваги зміну територіальної прив'язки розташування цих судів та запровадження судових округів у результаті судової реформи. Таке нововведення у 2016 р. викликало жваву дискусію в юридичній літературі. До прикладу, висловлювалась точка зору, що використання в Законі України «Про судоустрій і статус суддів» для місцевих адміністративних судів назви «окружні» є не зовсім вдалим, оскільки це суттєво ускладнює розуміння того, де саме утворюються ці суди. Додаткові складнощі у розумінні також обґрунтовувались тим, що адміністративні апеляційні суди, згідно з чинним законодавством, утворюються в апеляційних округах, а, отже, також є окружними.

Крім того, пропонувалось у майбутньому відмовитись від терміну «окружні» стосовно місцевих адміністративних судів та називати їх регіональними, як воно і є в дійсності. Згодом, з урахуванням кількості справ, що розглядатимуться цими судами, вони мали бути «роздіблені» на міжрайонні, міські, і міськрайонні [6].

Нагадаємо, що запровадження судових округів мало на меті наближення судів до населення та забезпечення доступності правосуддя, у тому числі, шляхом об'єднання судів, в яких не вистачало суддів або їх зовсім не було. На жаль, попри позитивний характер ідеї, на практиці вона зазнала жорсткої критики саме через укрупнення судів та створення перепон у доступі до правосуддя, у тому числі, через логістичні складнощі (до прикладу, декілька районних судів могли бути об'єднані в один окружний суд зі штатом у 9–12 суддів).

Попре достатню увагу перевагам та недолікам такої моделі побудови судів, у тому числі адміністративних, варто звернути увагу на відсутність визначення поняття «судовий округ». Можна запропонувати розуміти під ним територію, на яку поширюється юрисдикція конкретного суду, що визначається законом з метою реального наближення судів до населення та забезпечення доступу до правосуддя.

Список використаних джерел:

1. Кодекс адміністративного судочинства від 06.07.2005 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>
2. Про судоустрій і статус суддів від 02.06.2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>

3. Адміністративний суд. Велика українська енциклопедія. URL: https://vue.gov.ua/Адміністративний_суд
4. Пчелін В. Б. Організація адміністративного судочинства України: правові засади : монографія / В. Б. Пчелін. Харків : ТОВ «У справі», 2017. 488 с.
5. Педько Ю. С. Становлення адміністративної юстиції в Україні : монографія. Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2003. 208 с.
6. Кравченко О. В. Щодо правового статусу окружного адміністративного суду. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/21398/Кравченко%20О.%20В.%20Щодо%20правового%20статусу%20окружного%20адміністративного%20суду.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Ключові слова: суд, суддя, судова влада, правосуддя, адміністративний суд, судовий округ.

Key words: court, judge, judiciary, justice, administrative court, judicial district.

ЧОРНИЙ МАКСИМ МИХАЙЛОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри організації судових, правоохоронних органів
та адвокатури*

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОКУРОРСЬКОГО НАГЛЯДУ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ СЛІДЧИМИ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ

В сьогоднішніх надскладних умовах, за повномасштабного збройного вторгнення рф, не зупиняється робота із вдосконалення чинного законодавства, продовжується процес приведення його у відповідність з міжнародними стандартами, відбувається відпрацювання існуючих та розробка нових механізмів взаємодії державних органів, у тому числі й правоохоронних. Дієвість цього механізму безумовно значною мірою залежить від рівня правової регламентації такої важливої сфери правового регулювання, як організація та діяльність правоохоронної системи всіх її рівнів, що є умовою ефективного здійснення покладених функцій.

Чи не найважливішим аспектом ефективного функціонування правоохоронного механізму є чіткий розподіл повноважень між його складовими елементами. Традиційним напрямом правоохоронної діяльності, поряд з багатьма іншими, виділяється досудове розслідування.

Чітке визначення конкретного суб'єкта досудового розслідування має не суто теоретичне значення, але й знаходить свою реалізацію і в практичній площині. Більш того, здійснення досудового розслідування тим чи іншим суб'єктом, визначеним у статті 216 КПК України, має і безпосередній вплив на організаційні аспекти здійснення прокуратурою функцій, покладених на неї насамперед статтею 131-1 Конституції України. Як приклад можна вказати, що

Кісліцина Ірина Олександрівна До питання про роботу САП у період воєнного стану	128
Ковальчук Інна Сергіївна Особливості реалізації правозахисної діяльності органів прокуратури в умовах воєнного стану.	130
Кравченко Марина Олександрівна До питання корупційних правопорушень у судовій гілці влади	132
Кубаєнко Андрій Володимирович Ефективність діяльності правоохоронних органів: оцінка та аналіз за допомогою інформаційно-аналітичних засобів	134
Свида Олексій Георгійович Перспективи вдосконалення статусу Вищого антикорупційного суду.	138
Храпенко Олена Олегівна Адвокат і новітні технології	140
Чекмарьова Лариса Юріївна Підготовка клієнта до судового засідання: психолого-правовий аспект.	142
Курганський Олександр Валерійович Окремі аспекти кадрової роботи в органах прокуратури	146
Нестерчук Лілія Петрівна, Лисенко Ангеліна Володимирівна Щодо проблематики поняття недержавної правоохоронної діяльності	149
Зубрицький Олександр Олександрович Проблемні питання запровадження функціонування реєстру дисциплінарних проваджень щодо адвокатів	151
Kondrych Vasyl Criteria for prospective candidates seeking the position of judge in the Supreme anti-corruption court	154
Орленко Артем Ігорович Про визначення поняття адміністративного суду в національній правовій доктрині	157
Чорний Максим Михайлович Окремі питання організації прокурорського нагляду при розслідуванні кримінальних правопорушень слідчими Державного бюро розслідувань	159
Щербатий Роман Романович Щодо проблеми кадрового дефіциту в системі судоустрою України	162